

I. OGÓLNE INFORMACJE PODSTAWOWE O PRZEDMIOCIE (MODULE)										
Psychologia mowy i języka										
Nazwa jednostki organizacyjnej prowadzącej kierunek:			Instytut psychologii i Pedagogiki							
Nazwa kierunku studiów, poziom kształcenia:			psychologia							
Profil kształcenia:			praktyczny							
Nazwa specjalności:			-							
Rodzaj modułu kształcenia:			podstawowy							
Rok / Semestr:			I/ 1							
Osoba koordynująca przedmiot:			Dr Roland Dobrzeniecki - Łukasiewicz							
Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):			Znajomość języka polskiego w stopniu umożliwiającym swobodną komunikację i uczenie się. podstawowa wiedza na temat komunikowania i relacji społecznych							
II. FORMY ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH ORAZ WYMIAR GODZIN										
	Wykład	Ćwiczenia	Konwersatorium	Laboratorium	Warsztaty	Projekt	Seminarium	Konsultacje	Egzamin/ zaliczenie	Suma godzin
Studia stacjonarne	X								X	
Studia niestacjonarne	X								X	
III. METODY REALIZACJI ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH										
Formy zajęć			Metody dydaktyczne							
Wykład			Wykład konwersatorium zakładające uczestnictwo czynne studenta w zajęciach asymilacji wiedzy (dyskusja, wykład, praca z książką) samodzielnego dochodzenia do wiedzy praktyczne (realizacji zadań wytwórczych)							
Udział w zajęciach dydaktycznych (ćwiczenia, konwersatoria, projekt, laboratoria, warsztaty, seminaria) ¹			Samodzielny artykuł naukowy na podane indywidualnie zagadnienie							
IV. PRZEDMIOTOWE EFEKTY KSZTAŁCENIA Z ODNIESIENIEM DO EFEKTÓW KSZTAŁCENIA DLA KIERUNKU I OBSZARÓW										
Lp.	Opis przedmiotowych efektów kształcenia								Odniesienie do efektu kierunkowego	
Wiedza:										
	Student omawia kształtowanie się elementów prozodycznych mowy. Student zna podstawową terminologię socjolingwistyki i psycholingwistyki, omawia historię oraz przedmiot badań powyższych dyscyplin naukowych. Student charakteryzuje funkcje języka – reprezentatywną i komunikacyjną, kompetencje językową i komunikacyjną, omawia model wiedzy językowej człowieka. Student wymienia cechy charakterystyczne języka ludzi i porównuje je z cechami								K-W06, K-W07, M1_W02, 03, 04, 05, 06, 014, 012	

¹ Właściwe podkreślić

	języka zwierząt. Student zna neurofizjologiczne podłoże języka. Student charakteryzuje mowę i język na podstawie dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego. Student omawia filogenezę języka – hipotezy powstania języka, protojęzyk, pidżyn, język kreolski, język naturalny, język a teoria umysłu, dwustopniowość ewolucji języka. Student charakteryzuje rozwój języka w ontogenezie – metody badań rozwoju języka, schematy badawcze, fazy rozwoju języka, fazy rozwoju mowy ze względu na występujące w nich mechanizmy językowe, przyswajanie poszczególnych składników wiedzy językowej, teorie przyswajania języka przez dziecko. Student omawia percepcję mowy – segmenty fonetyczne, koartykulacja, akustyczne właściwości dźwięków mowy, percepcja segmentów fonetycznych (synteza mowy w badaniach percepcyjnych, metody badania percepcji mowy, percepcja samogłosek i spółgłosek, tożsamość fonemu a kontekst, dźwięczność fonemu – czas rozpoczęcia, percepcja kategorialna), percepcja więcej niż jednego segmentu, percepcja mowy u dzieci z zaburzeniami uczenia się języka, modele percepcji mowy. Student omawia wytwarzanie mowy – łańcuch mowy, proces przejścia od pojęcia do wyrażenia, dane służące do modeli wytwarzania mowy (błędy językowe, zaburzenia płynności mowy, jednostki wytwarzania mowy – słowo, morfem, fraza, modele wytwarzania mowy. Student charakteryzuje zależności między słowem a znaczeniem, omawia proces przejścia od pojęć pierwotnych do struktur złożonych – słowa pierwotne, czynniki regulujące dostęp leksykalny i organizację słownika umysłowego, modele dostępu leksykalnego, oddzielenie słowa od znaczenia, organizacja systemu pojęć, modele reprezentacji semantycznych, leksykalna wieloznaczność jako problem teorii słownika umysłowego, dwustronne oddziaływanie słownika i jego znaczenia, Student zna procesy przetwarzania zdań – własności strukturalne zdań, przetwarzanie syntaktyczne, rozbiór zdań a wieloznaczność syntaktyczna, modele rozbioru zdań, znaczenie jako cel przetwarzania zdań, rola prozodii w przetwarzaniu zdań, modele przetwarzania zdań, kontekst, rozumienie znaczeń figuratywnych, rola pamięci w przetwarzaniu informacji językowych, model rozumienia zdań. Student wymienia cechy charakterystyczne dyskursu/tekstu, omawia wpływ kontekstu, czynników indywidualnych oraz dwujęzyczności na dyskurs, wymienia typy tekstu i dyskursu Student definiuje pojęcie dwujęzyczności, wymienia typy dwujęzyczności oraz charakteryzuje strategie przyswajania języka drugiego. Student omawia psycholingwistyczną analizę czynności czytania – historia systemów pisma, struktury leżące u podstaw czytania, systemy poznawcze zaangażowane w proces czytania oraz jego uczenie się, procesy poznawcze i procesy uczenia się zaangażowane w czytanie, okresy rozwoju czytania, modele biegłego czytania. Student zna społeczne uwarunkowania zróżnicowań językowych, charakteryzuje pojęcie socjolektu oraz omawia typologię socjolektów. Student zna pojęcie językowego obrazu świata, omawia wpływ kategoryzacji na językowy obraz świata	
Umiejętności:		
	Student posiada umiejętność prezentacji zdobytej wiedzy w formie czytelnego przekazu – przygotowanie prezentacji multimedialnej lub napisania artykułu naukowego dotyczące określonego zagadnienia. Student posiada umiejętność wykorzystania wiedzy lingwistycznej w diagnostyce rozwojowych zaburzeń mowy, zaburzeń wytwarzania i percepcji mowy, zaburzeń mowy w dysfunkcjach ośrodkowego układu nerwowego.	K-U05, K-U06, M1_U14, 05,12,03
Kompetencje społeczne:		
	Student jest świadomy potrzeby uaktualniania wiedzy w celu podnoszenia swoich kompetencji zawodowych.	K-K04M1_K03,04, 01,07
V. TREŚCI KSZTAŁCENIA		
Lp.	Wykład:	Odniesienie do przedmiotowych efektów kształcenia
	1. Wprowadzenie do socjo- i psycholingwistyki. 2. Funkcje języka: reprezentatywna i komunikacyjna. 3. Kompetencja językowa a kompetencja komunikacyjna. Model wiedzy językowej człowieka. 4. Język ludzi a język zwierząt. 5. Filogeneza języka – powstanie i rozwój języka ludzkiego.	Suma godzin dydaktycznych 20

	6. Neurofizjologiczne podłoże języka. Mowa i język na podstawie dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego. 7. Ontogeneza języka – przyswajanie języka przez dziecko. 8. Percepcja mowy. Wytwarzanie mowy. 9. Słowa i znaczenia – od pojęć pierwotnych do złożonych struktur. 10. Procesy przetwarzania zdań. 11. Dyskurs – tekst – narracja. 12. Psycholingwistyczna analiza czynności czytania. 13. Dwujęzyczność i przyswajanie języka drugiego. 14. Społeczne uwarunkowania zróżnicowań językowych. Socjolekt, typologia socjolektów. 15. Pojęcie językowego obrazu świata. Kategoryzacja a językowy obraz świata			
Lp.	Udział w zajęciach dydaktycznych (ćwiczenia, konwersatoria, projekt, laboratoria, warsztaty, seminaria) ²	Odniesienie do przedmiotowych efektów kształcenia		
VI. METODY WERYFIKACJI EFEKTÓW KSZTAŁCENIA				
Efekty kształcenia /EK/	Metoda weryfikacji	Forma zajęć, w ramach której weryfikowany jest EK		
	Wiedza:			
Egzamin końcowy praca własna na zajęciach, praca pisemna o charakterze artykułu naukowego				
	Umiejętności:			
Egzamin końcowy praca własna na zajęciach, praca pisemna o charakterze artykułu naukowego				
	Kompetencje społeczne:			
Egzamin końcowy praca własna na zajęciach, praca pisemna o charakterze artykułu naukowego				
VII. KRYTERIA OCENY OSIĄGNIĘTYCH EFEKTÓW KSZTAŁCENIA				
Efekty kształcenia	Ocena niedostateczna Student nie zna i nie rozumie/nie potrafi/nie jest gotów:	Zakres ocen 3,0-3,5 Student zna i rozumie /potrafi/jest gotów:	Zakres ocen 4,0-4,5 Student zna i rozumie /potrafi/jest gotów:	Ocena bardzo dobra Student zna i rozumie /potrafi/jest gotów:
	Student nie zna podstawowych pojęć z zakresu przedmiotu, nie był obecny na zajęciach nie napisał egzaminu końcowego nie zdał artykułu naukowego będącego częścią zaliczenia	Student zdał artykuł naukowy i uzyskał pozytywną ocenę z egzaminu końcowego, mało uczestniczył w zajęciach a jego obecności były sporadyczne. Student zna jednak podstawowe pojęcia z	Student zdał artykuł naukowy i uzyskał pozytywną ocenę z egzaminu końcowego, uczestniczył w zajęciach a jego obecności były pełne. Student zna podstawowe pojęcia z zakresu przedmiotu,	Student zdał artykuł naukowy, przyjęty z racji jego jakości do wstępnej recenzji w periodykach uczelnianych studia społeczne i Nauka Gospodarka Społeczeństwo, Student uzyskał

² Właściwe podkreślić

	przedmiotu	zakresu przedmiotu i potrafi się nimi posługiwać	potrafi się nimi posługiwać i kreatywne tworzyć relacje społeczne i psychologiczne z wykorzystaniem wiedzy językowej	bardzo dobrą ocenę z egzaminu końcowego uczestniczył aktywnie w zajęciach Student zna szeroki zakres pojęć i dużą wiedzę zakresu przedmiotu, potrafi się nimi posługiwać i kreatywne tworzyć relacje społeczne i psychologiczne z wykorzystaniem wiedzy językowej
--	------------	--	--	--

VIII. NAKŁAD PRACY STUDENTA – WYMIAR GODZIN I BILANS PUNKTÓW ECTS

Rodzaj aktywności ECTS	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Udział w zajęciach dydaktycznych (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, projekt, laboratoria, warsztaty, seminaria) – SUMA godzin – z punktu II		
Egzamin/zaliczenie	2	2
Udział w konsultacjach		
Projekt / esej	10	10
Samodzielne przygotowanie się do zajęć dydaktycznych	5	5
Przygotowanie się do zaliczenia zajęć dydaktycznych	5	5
Sumaryczne obciążenie pracą studenta (25h = 1 ECTS) SUMA godzin/ECTS		
Obciążenie studenta w ramach zajęć w bezpośrednim kontakcie z nauczycielem		
Obciążenie studenta w ramach zajęć o charakterze praktycznym		
Obciążenie studenta w ramach zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym		

IX. CECHY WYZNACZAJĄCE AUTORSKI CHARAKTER DZIEŁA W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 4 LUTEGO 1994 R. O PRAWIE AUTORSKIM I PRAWACH POKREWNYCH (t.j. Dz. U. Z 2017 R. POZ. 880, 1089, Z 2018 R. POZ. 650).

DOTYCZY PROFESORÓW, DOKTORÓW HABILITOWANYCH I DOKTORÓW.

W TYM PUNKCIE NALEŻY WSKAZAĆ MIĘDZY INNYMI PREZENTACJE KOMPUTEROWE (RYSUNKI, SCHEMATY WŁASNEJ KONSTRUKCJI, TABELI, ITP.), AUTORSKIE NARZĘDZIA BADAWCZE I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE, WYKAZ PUBLIKACJI WŁASNYCH, KTÓRE ZOSTAŁY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA TREŚCI PRZEDMIOTOWYCH.

X. LITERATURA PRZEDMIOTU ORAZ INNE MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Literatura podstawowa przedmiotu:

1. Aitchison J., *Ssak, który mówi. Wstęp do psycholingwistyki*, Warszawa 1991.
2. Handke K., *Socjologia języka*, Warszawa 2009.
3. *Język jako przedmiot badań psychologicznych – psycholingwistyka ogólna i neurolingwistyka*, red. I. Kurcz, H. Okuniewska, Warszawa 2011.
4. *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin 1999.
5. Kurcz I., *Psychologia języka i komunikacji*, Warszawa 2000.
6. *Psycholingwistyka*, red. J. B. Gleason, N. B. Ratner, Gdańsk 2005.
7. Shumarova N., *Podstawy socjolingwistyki*, Tyczyn 2004.

Literatura uzupełniająca przedmiotu:

1. Aitchison J., *Ziarna mowy: początki i rozwój języka*, Warszawa 2002.
2. *Badania nad rozwojem języka dziecka. Wybór tekstów*, red. G. W. Shugar, M. Smoczyńska, Warszawa 1980.
3. Bartmiński J., Panasiuk J., *Stereotypy językowe*, w: *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław 1993.
4. Bokszański Z., Piotrowski A., Ziółkowski M., *Socjologia języka*, Warszawa 1977.
5. Grabias S., *Język w zachowaniach społecznych*, Lublin 2003.
6. Jagodzińska M., *Rozwój pamięci w dzieciństwie*, Gdańsk 2003.
7. *Język i społeczeństwo*, red. M. Głowiński, Warszawa 1980.
8. Kaczmarek B., *Mózg a mowa*, w: *Zaburzenia mowy*, red. S. Grabias, Lublin 2001.
9. *Komunikowanie się we współczesnym świecie*, red. B. Kaczmarek, K. Markiewicz, Lublin 2003.
10. *Psychologia języka dziecka*, red. Bokus B., Shugar G.W., Gdańsk 2007.

Inne materiały dydaktyczne: